

Av. Taner SAVAŞ

hukuk köşesi

BİLGİNİZ OLSUN (2)

Bildiğiniz gibi, önceki sayıda Bilgi Edinme Hakkı ile ilgili yazımıza başlamıştık ve bize ayrılan bölüme sadece başvurunun nasıl yapılması gerektiğini ve sınırlamaların bir bölümünü sığdırabilmiştik. Ancak bilgi edinme hakkına getirilen sınırlamaları kapsamlı olduğu için tamamlamadık.

Kanunun benimsediği diğer sınırlamalar, yargı denetimi dışında bulunan işlerle ilgili bilgi ve belgelere, devlet sırrına ilişkin bilgi ve belgelerle, açıklanması halinde ülkenin ekonomik çıkarlarına zarar verecek yahut haksız rekabete neden olacak bilgi ve belgelere, istihbarata ilişkin bilgi ve belgelere, idari ve adli soruşturmalara ilişkin bilgi ve belgelere, açıklanması özel hayatın, haberleşmenin gizliliğini ihlal edecek bilgi ve belgelere, başkalarına ait ticari sır niteliğindeki bilgi ve belgelere, kamuoyunu ilgilendirmeyen ve kurum içi düzenlemelere ilişkin bilgi ve belgelere ilişkindir. Bunlara da erişim kanunla sınırlanmış bulunmaktadır. 33 maddeden oluşan kanunun, 16 maddesi doğrudan doğruya bilgi edinme hakkını sınırlayan düzenlemeleri içermektedir. Gördüğünüz üzere, sınırlama o kadar geniş ki, detaylı olarak bahsedilse başlı başına bir makale olabilecek niteliktedir. Aslında, kanundan önce, bilgi edinme hakkının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde düzenlendiği düşünüldüğünde (Türkiye Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine taraf olduğundan, sözleşme maddeleri Türkiye’de kanun hükmündedir.) kanunun adının Bilgi Edinme Hakkı Kanunu yerine, Bilgi Edinme Hakkının Sınırlanmasına İlişkin Kanun olmasının daha doğru olacağı kanaatindeyim.

Ancak, bilgi edinme başvurusuyla istenen bilgi veya belgelerin bir kısmı yukarıda özetlediğimiz sınırlama kapsamında kalıyorsa, kurumun bu kapsamda kalan bilgi ve belgeleri ayırarak, diğerlerini bildirmesi gerekmektedir.

Tüm bu koşullarla yapılan bilgi edinme başvurusunu, kurumun etkin, süratli ve doğru olarak sonuçlandırmak yükümlülüğü bulunmaktadır. İstenen bilgi ve belgeye 15 gün içinde erişimin sağlanması gereklidir. Bu süre, başvuru tarihinden itibaren işlemeye başlar. Başvuru tarihi ise, başvurunun kuruma ulaştığı tarihtir. Kanunumuz, bilgi veya belgenin, başvuru tarihinden itibaren kuruma ulaştırılması; başvuru ile ilgili olarak başka bir birimden sağlanması; başvuru ile ilgili olarak başka kurum ve kuruluşun görüşünün alınmasının gerekmesi veya başvuru içeriğinin birden fazla kurum ve kuruluşu ilgilendirmesi gibi durumlarda, sürenin otuz gün olacağını öngörmüştür. Ancak, bu durumda da, kurumun bilgi edinme isteminde bulunana 15 gün içinde bildirimde bulunarak, ek süreye ihtiyaç duyduğunu iletmesi gerektiğine hükmetmiştir. Kurumca istenilen bilgiler verilmese ne olacaktır. Ne yazık ki, yukarıda özetlediğimiz tablo, kanun hükümleridir. Uygulamada,

çoğunlukla ya başvurulara cevap verilmemekte yahut kanunda öngörülen sürede cevap verilmemektedir.

Bilgi edinme başvurusunun hiç ya da gereği gibi cevaplanmaması durumlarında başvuru sahibinin itiraz etme hakkı bulunmaktadır. Ancak, bu durumda itiraz süresinin başlangıç tarihi önem arz etmektedir. Kanunumuzda her ne kadar bilgi edinme talebinin 15 gün içerisinde değerlendirileceği öngörülmüşse de, pratikte bu sürenin herhangi bir ehemmiyeti bulunmamaktadır. İdari Yargılama Usulü Kanununun 10. maddesinde, herhangi bir başvurunun idarece 60 gün içerisinde cevaplandırılmaması halinde, reddedilmiş sayılacağı ifade olunmuştur. Buna göre, başvuru sahibinin, başvuru tarihinden (başvuru dilekçesinin idareye ulaştığı tarih) itibaren 60 gün beklemesi gerekmektedir. 60 gün içerisinde başvuruya herhangi bir cevap verilirse, bu cevabın başvuru sahibine tebliğ edildiği tarih, itiraz süresinin başlangıcı olacaktır. Herhangi bir cevap verilmezse, başvuru tarihinden itibaren 60 gün geçtikten sonra itiraz süresi işlemeye başlayacaktır.

Kurumun bilgi edinme talebiyle ilgili kararına iki türlü itiraz hakkı bulunmaktadır. Öncelikle, 15 gün içerisinde Başbakanlık Bilgi Edinme ve Değerlendirme Kurulu’na itiraz olunabilir. Kurula itiraz edilmiş olması, idari dava açma süresini durdurur. Dolayısıyla, kurula itiraz etmek ihtiyaridir. Kurula itiraz, yazılı dilekçeyle yapılır. Bu durumda da, itirazın bizzat yapılması daha doğru olacaktır. Zira posta yoluyla yapılan itirazlarda, itiraz tarihi, itirazın kurula ulaştığı tarih olacaktır. İtirazın süre geçtikten sonra ulaşması halinde hak düşümü söz konusu olacak ve doğal olarak idari dava açma süresi de durmayacaktır. Öte yandan, başvuru sahibi kurula itiraz etmeden, doğrudan idare mahkemesinde dava açabilir. Bu davanın da 60 gün içerisinde açılması gerekmektedir.

Buna göre, kurumlar tarafından Bilgi Edinme Kanunu kapsamında verilen kararlar için iki ayrı denetim öngörülmüştür. İdare mahkemesine yapılan itirazların kabul edilmesi halinde, başvurunun reddine ilişkin işlem iptal edilmektedir. Bu durumda, kurumun idare mahkemesi karar çerçevesinde hareket etme yükümlülüğü doğar. Ancak, Bilgi Edinme ve Değerlendirme Kurulu tarafından, ayrıca ilgililere kınama veya uyarı gibi disiplin cezaları da uygulanmaktadır. Yine, kanun kapsamında vermekle yükümlü olduğu bilgi veya belgeyi vermektan imtina eden kişinin Türk Ceza Kanununda yer alan görevi kötüye kullanma ve görevi ihmal gibi suçları işlemiş olduğunu söylemek mümkündür. Umanz, bilgi edinme hakkınızı gereği gibi kullanabilir ve ihtiyaç duyduğunuz bilgi ve belgeye, kanunda belirtilen gibi etkin, süratli ve doğru bir biçimde ulaşabilirsiniz.